

DORDT EIGEN-AARDIG

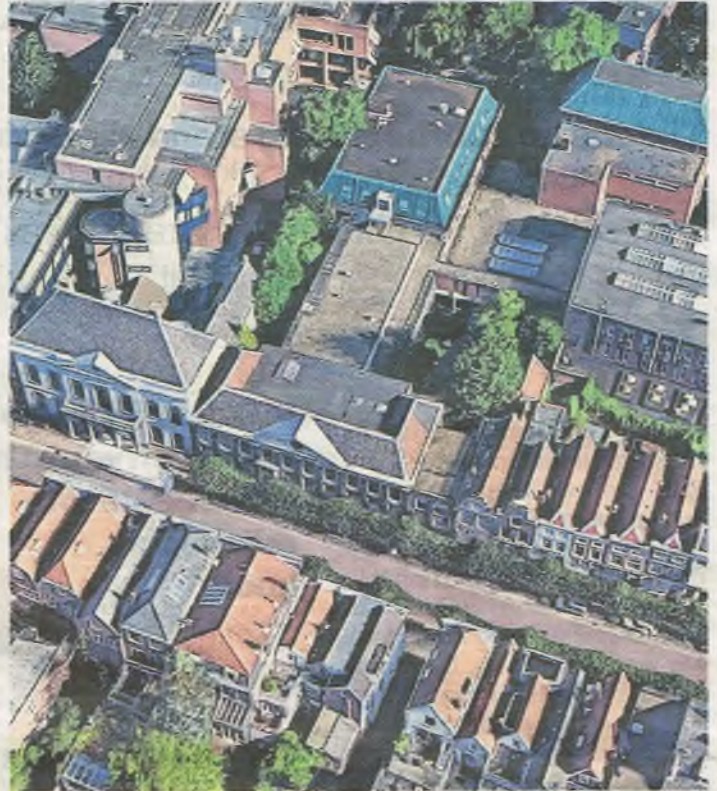

Jaap Bouman

Sinterklaas heeft vanaf 21 november zijn domicilie in huis Doelesteyn aan het Steegoversloot. De bouw van het kolossale pand rond 1657 betekende rampspoed en ellende voor de bouwheer.

▲ Doelesteyn omstreeks 1925, nog met drie voordeuren. Bij de laatste verbouwing werd de middelste deur weggehaald. Of de hoofdingang altijd op die plek heeft gezeten is onbekend. De deur is uit het midden en lijkt wat erg simpel voor een dergelijk buitensporig groot pand. Het 18de-eeuwse stoephek is voor Dordrecht bijzonder. FOTO JAAP BOUMAN

▲ Op een satellietfoto is goed te zien hoe groot Doelesteyn (in het midden) is. Het is net zo groot als de zeven huizen ernaast en groter dan de rechtbank. De achterliggende bebouwing is inmiddels gesloopt. FOTO GOOGLE MAPS

Grootste woning in de stad

Het absurd grote pand (meer dan 36 kamers) werd rond 1657 gebouwd in opdracht van Cornelis Vaens. Bijzonder, want Vaens was een gewone Dordtenaar, niet een telg uit een rijk regentengeslacht.

In die tijd werd een aantal grote huizen in Dordrecht gebouwd. De kroon tussen arm en rijk (eerder heel rijk en straatarm) was immens groot. De Van Beverens bouwden huizen aan de Wijnstraat (de Onbeschaamde) en de Korte Engelenburgerkade (Bever-Schaap) en ook aan het Grotekerksplein, Groenmarkt en Wolwevershaven verrezen kapitale woonhuizen van rijke families.

Maar de bouw van het pand aan het Steegoversloot was van eenvoudige komaf. Hij kwam niet uit Antwerpen, zoals in alle geschriften staat, maar werd in 1601 in Dordrecht geboren.

Zijn vader Hans Vaens vluchtte wel met zijn familie uit Antwerpen, vermoedelijk in 1585 toen die stad tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd belegerd door de Spaanse hertog van Parma.

Rijkste

Vader Hans Vaens was bakker en trouwde in 1595 met een Dordtse. Vaens werd later wel meer dan een eenvoudige bakker. In 1606 stond hij borg voor een lening van 1.924 gulden, in die tijd een behoorlijk bedrag. In 1625 kocht hij een huis met mouterij in de Schrijversstraat voor maar

▲ De achterzijde van Doelesteyn in 1947. Gymnastiek voor de leerlingen van de 'Huishoudschool'. Rechts de gebouwen van de rechtbank. FOTO JAAP BOUMAN

lieft 3.000 gulden. En in 1626 behoorde hij tot de rijkste Dordtenaren met een vermogen van 25.000 gulden. Niet slecht voor een vluchteling.

Het huwelijk van zoon Cornelis Vaens was bijzonder. De bakkerszoon trouwde met de rijke Agatha Driesmans uit Sommelsdijk. Cornelis Vaens' ster rees. Hij kwam in de Dordtse stadsregering als schepen (wethouder) en tesorier, de man die over de staatsfinanciën ging, de schatbewaarder. Als bakkerszoon zat hij naast mannen als Jacob en Cornelis de Witt. Cornelis van Beveren. Adriaan van Bleijenburg, Johan Berck, Johan van Neurenberg en andere regenten.

De rijken staken elkaar de loef af door steeds grotere huizen te bou-

► **Vaens had als stadsschatbewaarder de fout gemaakt zijn eigen financiën en die van de stad met elkaar te vermengen**

wen. Voor Vaens, van gewone afkomst, moet een dergelijk huis een obsessie geweest zijn. Al in 1638, direct na zijn huwelijk en misschien wel met geld van zijn vrouw, kocht hij in het Steegoversloot voor maar liefst 6.800 gulden een pand. Hij gaf toen als beroep korenkoper op. Om zijn grote huis te kunnen bouwen, had hij meer panden naast elkaar in het Steegoversloot nodig. Afen toe kocht hij er een huis of in het achtergelegen Stek.

Zelf woonde hij aan de Wijnstraat, tegenover de Schrijversstraat. In 1657 (na bijna 20 jaar) kocht hij het laatste huis aan het Steegoversloot en kon hij gaan bouwen

Maar om zijn buitensporig grote huis te kunnen realiseren, had Cornelis Vaens als stadsschatbewaarder de fout gemaakt zijn eigen financiën en die van de stad met elkaar te vermengen. Er was een groot tekort in de stadskas en om dat aan te zuiveren moest hij wel leningen sluiten. Door hypotheeken te nemen op panden en onroerend goed in en buiten Dordrecht kon hij zijn schuld aan de stad inlossen, maar hij kon natuurlijk geen tesorier meer zijn.

Nicolaas Stoop leende hem veel geld, met het kolossale huis aan het Steegoversloot als onderpand. Vaens kon er in een klein deel blijven wonen, een ander stuk werd noodgedwongen verhuurd.

Ook in de familie was het Vaens niet voor de wind gegaan. Zijn vrouw was innocent (krankzinnig) geworden, evenals zijn oudste zoon, de

helft van een tweeling (jongen meisje).

In 1666 overleed Cornelis Vaens. Er waren veel meer schulden dan baten. Decennia lang (nog in 1690) werd door schuldeisers geprobeerd nog wat geld uit de desolate boedel te krijgen. Meestal tevergeefs.

Huishoudschool

Door de lening kwam Nicolaas Stoop in het bezit van het huis aan Steegoversloot dat toen ook al Doelesteyn heette. Tot 1805 bleef het in bezit van de familie Stoop en verwanten. In 1901 kreeg het pand de functie van 'Dordtse industrie- en huishoudschool voor meisjes', geringschattend ook wel spinazieacademie genoemd. Nagenoeg alles werd uit het pand gesloopt en erachter kwam een aantal uit- en aanbouwen.

In oktober 1927 brak er nog lichtelijk paniek uit toen in de Dordrechtse Courant het bericht verscheen dat het huis waarschijnlijk gesloopt zou worden voor een speelplaats. Dat bleek een misverstand.

In 2010 bood het pand tijdelijk onderdak aan het gymnasium. Recent werd alles achter Doelesteyn gesloopt om ruimte te maken voor een parkeerterrein.

Voor het Sinterklaashuis zal in het afgeleefde pand nog wel een aantal voorzieningen gemaakt moeten worden. Maar dan mag de Sint wel huizen in de droom van Cornelis Vaens, het grootste huis van Dordrecht.

Reacties:
eigenaardig@jaapbouman.nl